

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - voorontwerp van decreet over de lerenden en de organisatie in het onderwijs
- Tweede principiële goedkeuring

Samenvatting

Dit decreet wijzigt een aantal bestaande niveau- en themadecreten over onderwijs. Het decreet voert belangrijke maatregelen uit het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 uit.

Een aantal van deze maatregelen hebben tot doel om de kennis van het Nederlands te verhogen, voor jongeren en volwassenen. Bij de overgang van lager naar secundair onderwijs krijgt de klassenraad lager onderwijs de mogelijkheid om leerlingen die daar nood aan hebben, 3 uren extra Nederlands op te leggen bovenop de lessentabel in het secundair onderwijs. In het volwassenonderwijs wordt de NT2-test aangepast. Voortaan zal 80% van de test beoordeeld worden aan de hand van toetsvragen uit een gestandaardiseerde databank.

In het secundair onderwijs geven we scholen meer vrijheid bij de invulling van het pakket aan differentiatie-uren in de eerste graad. Ze kunnen ervoor kiezen om die in te vullen met algemene (Nederlands, wiskunde...) dan wel praktijk of technische vakken. Op die manier kunnen scholen vanaf het 1ste jaar maximaal inspelen op de capaciteiten en interesses van leerlingen en op het aso-, tso-, kso- en bso-aanbod in de volgende jaren

Daarnaast krijgen secundaire scholen de mogelijkheid om in overcapaciteit inschrijvingen te aanvaarden van leerlingen uit de buurt.

Het decreet voert ook een verbod op slimme apparaten in op school in het basisonderwijs en de eerste en tweede graad van het secundair onderwijs. Voor de derde graad secundair onderwijs geldt het verbod enkel tijdens de lessen. Smartphones en andere slimme apparaten kunnen enkel toegelaten worden voor onderwijsdoeleinden, in het kader van redelijke aanpassingen en ziekte, tijdens extra-muros activiteiten (mits toestemming directie of afgevaardigde) of in bepaalde gevallen voor persoonlijke omstandigheden. Het verbod bevestigt dat de school de oefenplaats bij uitstek is om door langdurige concentratie tot leren te komen en via sociale interactie te groeien als mens.

De werking van het volwassenenonderwijs wordt geflexibiliseerd. Centra voor volwassenenonderwijs zullen voortaan eenvoudiger op basis van vrijstellingen cursisten deelkwalificaties kunnen uitreiken. Daarnaast zorgen we ervoor dat jongeren die reeds beschikken over een bewijs van algemene vorming hiervoor automatisch een vrijstelling krijgen wanneer ze hun traject verderzetten in een centrum voor volwassenenonderwijs. Zo versterken we de samenwerking tussen secundair onderwijs en volwassenenonderwijs en verlagen we drempels voor levenslang leren.

We versterken ook de samenwerking tussen secundair onderwijs en hoger onderwijs. Cognitief sterke leerlingen van de derde graad secundair onderwijs krijgen meer mogelijkheden om tijdelijk lessen te volgen en vakken op te nemen aan een hogeschool of universiteit. Het gaat dan om een zogenaamd “proeven” van vervolgonderwijs dat zowel uitdagend en inspirerend kan zijn als richting kan geven aan latere studiekeuzes.

Door in te zetten op de versterking van het Nederlands, een meer flexibele invulling van de eerste graad secundair onderwijs, een verbod op smartphones en andere slimme apparaten op school en een meer toegankelijk volwassenenonderwijs en hoger onderwijs zetten we concrete stappen in het versterken van het Vlaamse onderwijs.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld

De maatregelen in dit decreet betreffen de beleidsvelden:

Kleuter- en leerplichtonderwijs

Hoger onderwijs

Volwassenenonderwijs

Ondersteuning van het onderwijsveld.

Beleidsdoelstellingen

Dit onderwijsdecreet over de lerenden en de organisatie in het onderwijs beoogt volgende doelstellingen te realiseren.

1. Een aanvulling en verbetering van een aantal bestaande decreten.

Bij hervormingen die zich als gevolg van het legaliteitsbeginsel altijd in een decretale context afspelen, is het niet altijd mogelijk alle consequenties dadelijk in te schatten. Ook de toepassing in de praktijk brengt mee dat een aantal decretale bepalingen nog moeten verfijnd worden. Er dienen zich nieuwe situaties aan, waardoor het nodig is dat de bestaande regelgeving, via verbeteringen,

het steeds weer evoluerend onderwijsveld volgt. De betrokken doelgroepen (scholen, instellingen, centra en personeel) vragen dan ook dat de overheid omwille van de duidelijkheid en de rechtszekerheid zo snel mogelijk de nieuwe decretale bepalingen verder verfijnt of aanpast. Meerdere artikelen in dit decreet bevatten dan ook een aantal correcties, verduidelijkingen en aanvullingen van bestaande thema- en niveaudecreten.

2. Een reeks maatregelen tot vereenvoudiging in zijn meest ruime zin.

Het gaat hier om vereenvoudigingen in de ruime zin van het woord: verminderingen van administratie, juridisch-technische verbeteringen en het in overeenstemming brengen van de onderwijsregelgeving onderling en met andere regelgeving.

3. Uitvoering van het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029.

Het decreet voert een aantal belangrijke onderwijsmaatregelen uit het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 uit, voor wat betreft de materie leerlingen, cursisten en studenten enerzijds en de organisatie van het onderwijs anderzijds. Het gaat daarbij om:

- het verbod op smartphones in het leerplichtonderwijs;
- de drie uur extra Nederlands in het eerste jaar secundair onderwijs;
- een overcapaciteitsgroep voor leerlingen uit de buurt in het gewoon secundair onderwijs;
- aanpassingen aan de NT2-test in het volwassenenonderwijs.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Dit voorontwerp van decreet over de lerenden en de organisatie in het onderwijs werd principieel goedgekeurd op de zitting van de Vlaamse Regering van 20 december 2024 (VR 2024 2012 DOC.1336-1, VR 2024 2012 DOC.1336-2, VR 2024 2012 DOC.1336-3) met het oog op de adviesaanvraag bij de SERV en de VLOR en met het oog op de onderhandelingen met de sociale partners.

De SERV bracht een advies uit op 20 januari 2025. Dit advies noopte niet tot aanpassingen van artikelen in het voorontwerp van decreet. Wel is in de memorie van toelichting een reactie op het SERV-advies opgenomen (zie hierna onder punt 2. Inhoud).

De VLOR bracht een advies uit op 10 januari 2025. Dit advies noopte niet tot aanpassingen van artikelen in het voorontwerp van decreet. Wel is in de memorie van toelichting een reactie op het VLOR-advies opgenomen (zie hierna onder punt 2. Inhoud).

De onderhandelingen met de verschillende sociale partners, afgerond op 11 januari 2025, hebben geleid tot de volgende protocollen:

- Protocol nr. 265 houdende de conclusies van de onderhandelingen die gevoerd werden in de gemeenschappelijke vergadering van sectorcomité x, onderwijs (Vlaamse Gemeenschap), comité voor de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten, afdeling 2, onderafdeling "Vlaamse Gemeenschap" en overkoepelend onderhandelingscomité vrij gesubsidieerd onderwijs (7 februari 2025);

- Protocol nr. 146 houdende de conclusies van de onderhandelingen die gevoerd werden in de vergaderingen van het Vlaams onderhandelingscomité voor de basiseducatie (7 februari 2025).
- Protocol nr. 144 houdende de conclusies van de onderhandelingen die gevoerd werden in de vergadering van het Vlaams onderhandelingscomité voor het Hoger Onderwijs en het Universitair Ziekenhuis Gent (14 februari 2025).

De inspectie van Financiën verleende respectievelijk op 21 januari 2025 (KS/2024000111), 29 januari 2025 (KS/2025000224) en 31 januari 2025 (2025000271) gunstig advies.

2. INHOUD

Hierna volgt een overzicht van de aanpassingen aan het voorontwerp van decreet en bijbehorende memorie van toelichting, ten opzichte van de versie goedgekeurd op de Vlaamse Regering van 20 december 2024.

Ten gevolge het SERV advies werd de memorie van toelichting (punt C. Totstandkomingsprocedure) aangevuld voor wat betreft volgende thema's:

- drie uur extra Nederlands in het eerste jaar secundair onderwijs;
- flexibele leerwegen;
- inzet differentiatie-uren;
- overcapaciteitsgroep voor leerlingen uit de buurt in het gewoon secundair onderwijs;
- 7de jaren.

Ten gevolge het VLOR advies werd de memorie van toelichting (punt C. Totstandkomingsprocedure) aangevuld voor wat betreft volgende thema's:

- verbod op slimme apparaten in het leerplichtonderwijs;
- drie uur extra Nederlands in het eerste jaar secundair onderwijs;
- overcapaciteitsgroep voor leerlingen uit de buurt in het gewoon secundair onderwijs;
- aanpassingen aan de NT2-test in het volwassenenonderwijs.

Ten gevolge de onderhandelingen met de sociale partners werden er inhoudelijke en verduidelijkende aanpassingen aangebracht aan de artikelen en/of de bijbehorende memorie van toelichting m.b.t. volgende thema's:

- drie uur extra Nederlands: verduidelijking m.b.t. wat bedoeld wordt als het eerste jaar SO en toevoeging dat de extra lessen integraal deel uitmaken van de vorming van de leerling;
- verbod op slimme apparaten: verduidelijking m.b.t. de normale aanwezigheid, verduidelijking dat het verbod op slimme apparaten ook van toepassing is op bepaalde onderdelen ingericht door een centrum voor vorming van zelfstandigen en KMO's. correctie van de term lesactiviteiten, verduidelijking dat de maximumfactuur in het basisonderwijs van toepassing blijft, alsook een grondige verdere uitwerking van de memorie van toelichting;

- differentiatie-uren eerste graad: herwerking van het artikel en de memorie in functie van verduidelijking;
- KOALA-taalscreening: verduidelijking dat een school voor buitengewoon onderwijs de beslissing voor individuele leerlingen kan nemen en dat voor leerlingen met een IAC-verslag er geen verplicht taalintegratietraject kan zijn;
- automatische vrijstelling algemene vorming in het volwassenonderwijs: schrapping van arbeidsmarktfinaliteit. Een automatische vrijstelling voor een bewijs van algemene vorming van de derde graad arbeidsmarktfinaliteit voor wie zijn traject verder wil zetten in het tweedekansonderwijs is pas aangewezen zodra de onderwijskwalificaties ook in het volwassenonderwijs zijn ingevoerd. Waar sprake van “diploma secundair onderwijs” wordt het nieuwe en gelijkwaardige “diploma van secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 4” toegevoegd;
- overdracht van punten tussen scholengemeenschappen basisonderwijs: in zover het punten stimulus betreft kan dit niet in het schooljaar 2025-2026, zijnde het laatste schooljaar van de huidige zesjarige periode waarin de scholengemeenschappen zijn samengesteld.

Eveneens ten gevolge van de onderhandelingen waarbij in het protocol door OVSG de problematiek van het tekort aan stageplaatsen aangekaart werd, werd een artikel ingeschoven m.b.t. het werkplekleren in het secundair onderwijs. De codex secundair onderwijs bevat in artikel 157/7/1 de stageverplichting in de derde graad dubbele finaliteit en arbeidsmarktfinaliteit. In sommige leerjaren wordt die verplichting qua invulling verruimd naar andere vormen van werkplekleren. OVSG pleit in hetzelfde protocol ook voor een aangepaste terminologie, afgestemd op de modernisering van het secundair onderwijs, zodat bij eventuele programmatie van een 7de jaar de Koninklijke Balletschool Antwerpen haar gunstregime op het vlak van rationalisatienormen behoudt. Hieraan wordt tegemoet gekomen.

Tijdens de onderhandelingen werden vanuit de overheid artikelen ingeschoven m.b.t. volgende thema's:

Aanpassing werkingsbudget in het kader van de capaciteitsproblematiek (SO)

Er gebeurt een aanpassing aan het extra werkingsbudget in het kader van de capaciteitsproblematiek. In het schooljaar 2025-2026 worden de vernieuwde zevende jaren voor de eerste keer ingericht. Deze zevende jaren zijn niet meer gekoppeld aan een onderwijsvorm. Daarom is er een aanpassing nodig aan de berekeningsmethode van dit werkingsbudget.

Omzetting structuuronderdelen (SO)

Er wordt een kader voorzien om toekomstige actualisaties van het Vlaams secundair studietoelaanbod en de gevolgen daarvan voor bestaand en nieuw aanbod van scholen te regelen.

Heroriëntering systeembrede analyse binnen kwaliteitszorgsysteem hoger onderwijs (HO)

De Nederlands Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO) voert jaarlijkse systeembrede analyses uit om goede praktijken van onderwijsbeleid en onderwijskwaliteit in het hoger onderwijs in beeld te brengen en hogeronderwijsinstellingen de kans te geven om van elkaar te leren.

Uit het decretaal evaluatierapport van het Vlaamse kwaliteitszorgsysteem is gebleken dat de huidige invulling van de systeembrede analyse dient te worden herzien. Om ruimte te geven aan de nodige hervormingsoefening voor het proces wordt de huidige cyclus beëindigd.

Vrijstelling instellingsreview kleine hogeronderwijsinstelling (HO)

Uit de decretale evaluatie van het kwaliteitszorgsysteem van het hoger onderwijs is gebleken dat de omvangrijke procedure van de instellingsreview veel planlast veroorzaakt voor kleinere instellingen. Daarom wordt voor instellingen met onderwijsbevoegdheid voor één studiegebied de mogelijkheid voorzien om niet meer verplicht de instellingsreview te doorlopen, maar voor elke opleiding opnieuw een opleidingsaccreditatie aan te vragen bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO).

Lesbijwoning in het hoger onderwijs door leerlingen secundair onderwijs (HO)

Laatstejaarsleerlingen secundair onderwijs hebben de mogelijkheid om tijdelijk lessen te volgen aan een hogeschool of universiteit. Deze regeling wordt uitgebreid naar de volledige derde graad en het maximaal aantal studiepunten wordt opgetrokken. Dit is een maatregel in het belang van cognitief sterk functionerende leerlingen.

Aanpassing tijdelijke onderwijsbevoegdheid ICT (VO)

CVO die gebruik hebben gemaakt van de tijdelijke regelluwe maatregel om hun onderwijsbevoegdheid voor het studiegebied informatie- en communicatietechnologie in een andere vestigingsplaats uit te oefenen voor een algemeen ICT-aanbod, kunnen dit aanbod tot en met schooljaar 2025-2026 blijven inrichten. Zo krijgt die tijdelijke ICT-onderwijsbevoegdheid dezelfde einddatum als de specifieke tijdelijke ICT-bevoegdheid in het kader van Edusprong of Digisprongmiddelen.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Voor de artikelen die ingeschoven werden tijdens en ten gevolge van de onderhandelingen verleende de inspectie van financiën gunstig advies op 16 januari 2025, 29 januari 2025 en 31 januari 2025.

IF bevestigde telkens dat er geen begrotingsakkoord diende aangevraagd te worden.

B. ESR-TOETS

Niet van toepassing.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorontwerp van decreet heeft geen weerslag op het personeelsbestand en op het personeelsbudget, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid in zake personeel en organisatieontwikkeling, niet vereist is.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorontwerp van decreet heeft geen directe weerslag op de financiën van de lokale besturen, noch op personeelsvlak, noch op het vlak van de werkingsuitgaven, de investeringen en schuld en de ontvangsten.

4. VERDER TRAJECT

Het voorontwerp van decreet zal voor advies voorgelegd worden aan de Raad van State (zie punt 5).

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaande voorontwerp van decreet over de lerenden en de organisatie in het onderwijs en de bijhorende memorie van toelichting;
2. de Vlaamse minister bevoegd voor het onderwijs te gelasten om over dit voorontwerp van decreet een advies in te winnen bij de Raad van State met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2° van de gecoördineerde wetten op de Raad van State (30 dagen);
3. De Vlaamse minister, bevoegd voor het Onderwijs, te machtigen om onder voorbehoud van het advies van de Raad van State en de goedkeuring door het Vlaams Parlement de dringende bepalingen te communiceren met de betrokken onderwijsactoren.

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR

Bijlage:

- Adviezen van de Inspectie van Financiën.
- VLOR advies
- SERV advies
- Protocollen